

STANISLAV FIALA

Sochař prostoru

Tvorba Stanislava Fialy je výjimečná hned v několika ohledech. Klade důraz na propracovanou, až umělecky pojatou formu, která se dalece vymyká běžné produkci. Má vlastní styl. Jeho domy jsou autorskými díly, kde se celek snoubí s pečlivými detaily a dohromady vytváří silné kompozice. Pokaždé osvědčuje hluboké znalosti technologie, kterou se snaží s každým novým projektem posouvat dále. Kvalita architektury Stanislava Fialy je odrazem perfekcionista pojetí, které se projevuje jeho intenzivní přítomností na stavbách, kde osobně, z bezprostřední blízkosti dohlíží na jejich provedení.

11 Vzorokvna firmy Sipral, Praha (2006)
12 Budova MUZO Cetrum, Praha (2000)
13 Dvě vily na Hanspaulce v Praze (2009)
14 Vila ve Zdiměřicích (2009)
11 Sample Room of the Sipral company, Prague (2006) **12** Building of the MUZO Centre, Prague (2000) **13** Two Villas in Hanspaulka in Prague (2009) **14** Villa in Zdiměřice (2009)

Stanislav Fiala (nar. 1962) studoval v letech 1980 až 1985 na Fakultě architektury Českého vysokého učení technického v Praze a poté (1985 až 1986) navštěvoval Školu architektury Akademie výtvarných umění. Pracoval v architektonických kancelářích

D.A. Studio a D3A, kde vytvořil řadu zajímavých, často oceňovaných staveb. Zvláštní pozornost si zaslouží továrna firmy Sipral (1996). Výraz budovy, v níž je situována administrativa i výroba, utváří opláštění stříbrným vlnitým plechem. O deset let později byl objekt rozšířen o vzorkovnu (2006), jež areál dotvořila

11

12

14

13

16

15

a ještě zdůraznila jeho kreativní charakter (obr. 11). Neméně kreativně byla pojata budova MUZO Cetrum (2000), v níž sídlí ústředí softwarové společnosti zabývající se produkcí platebních karet (obr. 12). Jejím leitmotivem je transparentnost, křehkost. Dům klame tělem. Teoretička architektury Jana Tichá si všimla, že uvnitř je budova větší, než by člověk usuzoval jen na základě jejího exteriéru: „Do kubického objemu jsou vloženy dva válce o eliptickém půdoryse, které procházejí celou výškou budovy, obohacují možnosti dispozičního řešení jednotlivých podlaží i jejich vzájemné propojení. Vnitřní prostor je vzrušující a překvapivý, jakkoliv to může znít u administrativní budovy nezvykle, sledování křivkové dráhy a odhalování vrstev uvnitř domu připomíná brouzdání po internetu: za jedním plánem se vždy otevírá několik dalších.“ (Jana Tichá, Prostor a místo – Architektonická tvorba na území České republiky 1989–2014, 2016)

Zvláště poslední věta, v níž se zmiňuje postupné otevírání „plánů“ domu, vystihuje pro Stanislava Fialu typickou metodu. Uplatňuje je také v rodinných domech a vilách, které se pokaždé vyznačují novátorským přístupem ve způsobu, jakým člení interiér, stejně jako volbou půdorysů nebo materiálovou skladbou, kde bývá určující beton, jenž bývá kombinován s kamenem a dřevem, hojně také využívá skla a oceli. Uvnitř domů jsme překvapováni pozvolným otevíráním prostoru, jeho nečekanými kvalitami, které jsou zvýrazněny a umocněny objemným zacházením se světlem. Takto vysloveně uhnětené prostředí je zárukou, že se jeho majitelům jen tak neomrzí. Z řady rezidenčních staveb si připomeňme například rodinné domy v Alenině Lhotě (2001), Nebušicích (2001), dvě vily na Hanspaulce v Praze (2009) (obr. 13), ve Zdiměřicích (2009) (obr. 14), rodinný dům Vlna v Bělehradu (2009) (obr. 15)

15 Rodinný dům Vlna v Bělehradu (2009)

16 Dům nad lesem (2019) **17** Klubovna golfového klubu Čertovo břemeno (2002)

15 Family House Vlna (Wave) in Belgrade (2009)

16 House above a forest (2019) **17** Golf Club Čertovo břemeno (Devil's Burden) (2002)

17a

nebo Dům nad lesem, který byl dokončen v letošním roce (obr. 16).

Pro kariéru Stanislava Fialy je zvláště významné spojení s investorem Petrem Němcem, pro něhož navrhl a zrealizoval již řadu pozoruhodných staveb různých typologií. Podobná dlouhodobá souhra mezi architektem a stavebníkem, trvající více než dvě desetiletí, nemá u nás obdoby a výsledky jsou natolik utěšené, že svou úroveň překračují hranice Česka a snesou mezinárodní srovnání. Jakýmsi primárním zdrojem jejich tvorby byla Alenina Lhota nedaleko jihočeské Jistebnice, kde vzniklo několik staveb v souvislosti s golfovým klubem Čertovo břemeno, který vybudovaly – bez jakýchkoliv dotací – rodiny Petra a Jiřího (jeho otce) Němcových. Přírodní hřiště, nejprve devítijamkové proslavila první klubovna (2002), která svým organickým řešením předznamenala vzhled dalších staveb v rámci golfového klubu. Stanislav Fiala dbal na to, aby co nejméně rušila krajinu, takže využil terénní vlnu a nechal do ní zahrabat betonovou stavbu, která dostala podobu zatravněného pahorku, jakých je v okolí spousta (obr. 17). Klubovnu lemují balvany vykopané při úpravách hřiště a ještě více ji spojují s okolím. Zepředu, kde je hlavní prosklené průčelí, byl pahorek ostře seříznut a vznikl jednoduchý, bezbariérově přístupný interiér připomínající jeskyňku.

Poté co bylo hřiště rozšířeno na osmnáctijamkové, bylo potřeba vybudovat klubovnu novou (2011) (obr. 18). Architekt v mnohém navázal na předchozí počín a jeho ústřední motiv pozoruhodně rozvinul do další variace. Opět se setkáváme s prvky organického stavění, s tvaroslovím vycházejícím ze zdejšího přírodního rámce, avšak tentokrát provedeným v mnohem větším, velkorysejším měřítku. Spíše než o architektuře už lze hovořit o uměleckém díle. O dialogu

17b

Spíše než o architektuře už lze hovořit o uměleckém díle. Dialog betonu, dřeva a kamene.

betonu, dřeva a kamene. Ve společenské části tvoří smrkové kmeny nakloněnou palisádu opírající se o betonovou zeď, do níž jsou otisknuté. Také strop je dřevěný, povalový. Dochází ke kontrastu sofistikované betonové konstrukce s dřevěnými prvky a rozměrnými skleněnými plochami. Klubovna do sebe pojmul restauraci, recepci s barem a konferenční salonek, k dispozici jsou šatny, úschovna bagů, zázemí, kuchyně a technická místnost, nechybí ani dva apartmány pro ubytování hostů s potřebným pohodlím. Přesto se nezdá, že je to přerostlý objekt, což je dáno tím, že betonová konstrukce byla částečně zakopána do kopečku. Mezi golfovými klubovnami svým neokázalým a krajinným pojetím nemá Čertovo břemeno obdoby.

Dosavadní vrcholné projevy spolupráce Stanislava Fialy a Petra Němce (od roku 2009 mají kancelář Fiala + Nemeč, s. r. o.) byly dokončeny teprve nedávno v Praze, stavěly se v podstatě souběžně. V Hyberské ulici byl rekonstruován palác Špork (2018), původně barokní, posléze klasicistní, poté přestavěný kubistickým mistrem Josefem Gočárem (a dalšími dvěma architektky Anglicko-československé banky Karlem Jarrayem a Bohumírem Kozákem) pro potřeby bankovního ústavu. Palác v průběhu 20. století prostoupil až do ulice V Celnici, nicméně po letech střídání různých hospodářů trpěl nepřehledností, až chaotičností, která ho připravila o primární důstojnost. Stanislavu Fialovi se

podařilo dodat srostlci objektů logiku a výtvarné kvality, které zdařile navazují na Gočárovy úpravy. Z několika objektů nestejně výšky vytvořil opět palác (obr. 19). V tomto ohledu byla podstatným krokem realizace dvoupatrové nástavby nad dvěma severními traktami. Betonová, odvážně řešená nástavba je opláštěna prežovými taškami, které jsou prokládány lichoběžníkovými okny. Po střeše se dá chodit, protože byla řešena jako pobytová, a kolem její plochy se vine balkon, který je zároveň římsou. Jako by se návštěvník ocitl na zahradě, kde může nabrat energii, již čerpá jak ze střešní zeleně, tak z překrásných pohledů na metropoli. V paláci Špork se uskutečnilo hned několik architektonických „akcí“, proběhla rekonstrukce, revitalizace a v důsledku i rehabilitace. Povedlo se jej také ještě více začlenit do města, protože ze soukromého dvora u západního traktu, který kdysi sloužil jako parkoviště, se stala ulička vedoucí do nově otevřených restaurací a cukrárny.

Kancelář Stanislava Fialy sídlí přímo ve Šporkovském paláci, takže to měl na Národní třídu, kde se stavěla obchodně-administrativní budova DRN (2018), asi deset minut procházkou. Novostavba dostala název podle bohaté zeleně, která se na ní objevuje a je jejím charakteristickým znakem (obr. 20). Dům se proměňuje s vegetačními obdobími, a když kvetou tulipány na balkónech, dohromady vytvářejí živou národní vlajku. DRN vyrostl na proluce na rohu Národní a Mikulandské ulice, kde až do roku 1966 byly dva domy, které však – vzhledem k tomu, že o několik metrů přesahovaly uliční čáru – musely být zbourány. Na takto prestižním místě ve středu města se dlouho nic nedělo, dokud Petr Němec volnou parcelu nekoupil a s ní i sousední Schönkirchovský palác v Mikulandské ulici. Když architekt Fiala navrhoval DRN, tak měl zároveň na zřeteli jeho propojení s barokní stavbou, která ovšem musela být rekonstruována. Podařilo se dosáhnout harmonického pojetí, kde se minulost doslova setkává se současností. Na opravách staré, velmi zanedbané budovy spolupracoval Stanislav Fiala se statikem historických konstrukcí Vítem Mlázovským a také

18 Nová klubovna golfového klubu Čertovo břemeno (2011)

19 Palác Špork v Praze (2018)

18 New Golf Club House Čertovo břemeno (2011) **19** Palác Špork in Prague (2018)

18

19a

19b

20a

**20 Palác DRN v Praze
na Národní třídě (2018)**
20 Palace DRN on
Národní street in Prague
(2018)

*Fotografie:
11 až 20 – archiv Fiala + Němec*

s restaurátorem Martinem Pavalou, kteří objevili cenné zákloповé stropy a také nástěnné malby skryté pod několika vrstvami omítek. Jednotícími prvky obou staveb se stalo zábradlí navržené ze želez používaných k vyztužení betonu a podle roxorů nechal architekt také odlít všechny používané kliky. Nezůstalo jenom u toho. Materiál, který byl při rekonstrukci Schönkirchovského paláce nahrazen nebo odstraněn, ať už šlo o kameny, staré cihly, parkety, tašky nebo trámy, neskončil někde na skládce, ale byl umně začleněn do DRNu, čímž se ještě posílila jejich vzájemnost. Velmi neobvyklým prvkem je ocelová mříž, která byla předšazena před skleněnou fasádu novostavby a zjemňuje její „tvář“. Vznikla jakási dekorativní membrána pomáhající budovu začlenit do rostlé metropole. Je to citace kovových zábradlí, plotů a mříží, které kdysi

bývaly obvyklými doplňky městských domů, ale ve jménu modernistické přisnosti se na ně pozapomnělo. DRN však ukazuje, že ornament může mít při citlivém a zároveň odvážném přístupu svou platnost. Projevuje se to ostatně v práci s betonem. Stěny jsou na pohled měkké, chtějí, abychom se jich dotknuli. Nejsou to anonymní plochy, jak bývá zvykem. Jsou v nich otištěny úlomky věcí, které betonáři používali při práci: lana, hadice, kabely, ale také prořezy ze stromků, které vložili do bednění, čímž bylo dosaženo až sochařsky plastické povrchové struktury. Umělecký dojem z budovy podtrhuje rozsáhlá výmalba vjezdu do garáží v černých a zlatých tónech, která je dílem malíře Patrika Hábla. DRN ukázal, jak může vypadat městská budova 21. století. Má všechny předpoklady k tomu, aby dokázala stárnout, a tím odolávat zubu času.

